

УДК 339.137

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІННОВАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Колодізева Тетяна Олександрівна, к.е.н., доцент, Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця, Харків, Україна,

Колодізева Світлана Олегівна, к.е.н., доцент, Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Анотація — Обґрунтована доцільність розвитку методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємств на основі впровадження багаторівневої системи, яка дозволить забезпечити синтез методів та врахування специфічних факторів визначення конкурентної позиції підприємств сфери інноваційних послуг на внутрішньому та світовому ринках.

Ключові слова — конкурентна позиція, конкурентоспроможність, оцінювання конкурентоспроможності, підприємство сфери інноваційних послуг.

В умовах посилення глобалізаційних та євроінтеграційних процесів в національній економіці, оцінювання конкурентоспроможності підприємств сфери інноваційних послуг повинно відбуватись з урахуванням особливостей інноваційної діяльності країн у міжнародному масштабі, що дозволить визначити конкурентну позицію підприємства не тільки на національному, а й на світовому ринках.

Особливого значення це набуває за умов посилення розриву в інноваційних можливостях розвинутих країн та країн, що розвиваються. Згідно з доповіддю «Глобальний інноваційний індекс» (ГІІ) 2017, щорічно здійснюється моніторинг приблизно 130 країн за десятками параметрів, від кількості патентних заявок до обсягу витрат на освіту, в результаті чого директивні органи мають можливість отримати узагальнене уявлення про динаміку інноваційної активності, яка

більшою мірою стає однією з рушійних сил соціально-економічного зростання [1].

Згідно з ГІІ, Україна в Глобальному інноваційному індексі – 2017 зайняла 50-е місце з 127 країн світу, незначно (на шість рядків) піднявшись в порівнянні з 2016 роком [1], що підтверджує необхідність врахування негативного для українських підприємств фактору інноваційного відставання України від розвинутих країн світу при визначенні їх конкурентоспроможності на світовому ринку. Встановлення конкурентної позиції [3] підприємства на внутрішньому ринку може суттєво різнитись з конкурентною позицією того ж підприємства на світовому ринку. Найбільше розходження між цими показниками слід очікувати саме для підприємств сфери інноваційних послуг, що актуалізує проблеми розвитку методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності таких підприємств.

У фаховій літературі досліджуються різні методи оцінки конкурентоспроможності підприємств, які класифікуються [2] за способом оцінювання (якісні, кількісні), за способом зображення кінцевого результату (матричні, графічні, індексні, аналітичні, комплексні, логістичні), за можливістю прийняття управлінських рішень (поточні, стратегічні), за напрямом формування інформаційної бази (критеріальні, експертні), залежно від об'єкта оцінювання (персонал, організація, продукція), залежно від мети оцінювання (визначення конкурентних переваг, позиціонування у групі, динаміка позицій у групі). Натомість, вважаємо за доцільне

запропонувати методичний підхід до оцінювання конкурентоспроможності підприємств сфери інноваційних послуг, який враховував би рівень конкурентоспроможності, а саме, мікро-, мета-, мезо-, макро-, мега- рівні, які, відповідно включають різний набір факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства.

Так, конкурентоспроможність підприємства визначає його конкурентну позицію: на мікрорівні – в порівнянні з основними підприємствами-конкурентами на внутрішньому ринку; на метарівні – в ланцюзі поставок або в каналі збуту; на мезорівні – визначення конкурентної позиції тієї групи/об'єднання підприємств, до якої належить підприємство, що аналізується; на макрорівні – визначення конкурентної позиції з урахуванням конкурентоспроможності країни; на мегарівні – визначення конкурентної позиції з урахуванням еталонних практик по всьому світу.

Для проведення конкурентного аналізу та визначення конкурентоспроможності підприємства сфери інноваційних послуг на різних рівнях доцільно впроваджувати системно-комплексні підходи, що забезпечують синтез розглянутих методів та врахування специфічних факторів. Так, наприклад, якщо розглядати бенчмаркінг як найбільш сучасний метод конкурентного аналізу та невід'ємний елемент системи безперервного вдосконалення, то різні його види є найбільш прийнятними для оцінки конкурентоспроможності підприємств сфери інноваційних послуг на різних рівнях.

Так, на макрорівні, доцільно застосовувати конкурентний, процесний, внутрішній, функціональний бенчмаркінг та бенчмаркінг результатів діяльності.

На метарівні, вважаємо за доцільне, застосувати стратегічний бенчмаркінг, який спрямований на оцінювання альтернатив, реалізації стратегій та вдосконалення характеристик на основі вивчення успішних стратегій підприємств-партнерів.

На мезорівні доцільним є застосування зовнішнього бенчмаркінгу

(вивчення тих підприємств, які мають головні переваги в конкурентній боротьбі, тобто є галузевими лідерами, еталонами) та галузевого бенчмаркінгу (порівняння підприємств, що належать до однієї галузі, але не вважаються прямими конкурентами).

На макрорівні доцільно здійснювати порівняння підприємств, що належать до різних галузей (міжгалузевий бенчмаркінг) та на мегарівні пропонується проводити міжнародний бенчмаркінг – виявлення та аналіз еталонних практик по всьому світу, внаслідок глобалізаційних процесів та розвитку інформаційних технологій [2].

Отже, багаторівневе оцінювання конкурентоспроможності підприємств сфери інноваційних послуг дозволить реалізувати комплексний підхід, структурувати та визначити ієрархію факторів конкурентоспроможності, що дозволить більш обґрунтовано формувати стратегічні орієнтири для підвищення конкурентного потенціалу українських інноваційних підприємств.

Список використаної літератури

1. Андрощук Г.О. Оцінка розвитку національних інноваційних систем / Г.О. Андрощук // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір : матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 11–13 вересня 2017 р. НАНУ, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України», Київ. – «Видавництво «Фенікс», 2017. – С.6-11

2. Артеменко Л.Б. Систематизація методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства/ Л.Б.Артеменко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова, 2016, Т.21. Вип. 7-1 (49), С. 57-61.

Автори

Колодізева Тетяна Олександрівна, доцент кафедри економіки, управління підприємствами та логістики, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (kolodizeva@ukr.net).

Колодізева Світлана Олегівна, доцент кафедри банківської справи, Київський національний торговельно-економічний університет (kolodizeva_svetlana@meta.ua).

Тези доповіді надійшли 05 січня 2018 року.

Опубліковано в авторській редакції

